

Вічна тема кохання в баладі Петра Гулака-Артемовського “Рибалка”

За жанром «Рибалка» Петра Гулака-Артемовського – балада.

Балада - це невеликий віршований ліро-епічний твір казково-фантастичного, легендарно-історичного чи родинно-побутового змісту.

«Рибалка» – переспів твору Йоганна-Вольфганга фон Гете «Рибалка».

Переспів – це, на відміну від перекладу, довільно переданий текст. Автор наслідує сюжет і образи першоджерела, але вільний у роботі зі змістом та формою.

Композиція балади «Рибалка» Петра Гулака-Артемовського:

- Експозиція: Рибалка сидить на березі річки.
- Зав'язка: у воді з'являється русалка.
- Кульмінація: Рибалка встає і робить крок.
- Розв'язка: Рибалка зникає назавжди.

Основна думка твору:

кохання – це настільки спокусливе почуття, що людина дуже легко на нього піддається.

Художні засоби у баладі «Рибалка» Петра Гулака-Артемовського:

Риторичні оклики: «Вода шумить! Водя гуля!», «Ловіться, рибочки, великі і маленькі!», «Що рибка смик — то серце тьох!», «Аж ось гуде і хвиля утікає!», «Аж гульк! / І косу зчісує, і брівками моргає!», «Гей, гей!.. / На зрадний гак ні щуки, ні лина!..», «І парубоцькеє віддав би нам серденько!», «І із води на світ виходять веселенькі!», «Зо мною будеш жить, як брат живе з сестрою!», «Се дзеркало,— глянь на свою вроду!», «Щоб намовлять з води на парубка невзгоду!», «І ніженьки по кісточки займає!», «То спиниться, то вп'ять все глибшенько пірнає!», «Гульк! — приснули на синім морі скалки!.. / Рибалка хлюп!.. За ним шубовсть вона!..».

Риторичні запитання: «Чи то коханнячко?», «Нащо ти нівечиш мій рід і плід любенький?», «Чи се ж вода?».

Зменшувально-пестливі форми: «молоденький», «рибочки», «маленькі», «серденько», «рибалочка», «коханнячко», «дівчинонька», «брівки», «гарненький», «рибки», «сонечко», «червоненький», «веселенькі», «зіроньки», «ніженьки», «глибшенько».

Метафори: «Вода шумить... гуля», «рибка смик», «серце тьох», «серденько віщує», «хвиля утікає», «сонечко і місяць... хлюпочуться... виходять», «зіроньки блищать», «вода кісточки займає», «приснули скалки».

Епітети: «сонечко і місяць... веселенькі, червоненькі», «темна ніч», «зрадний гак», «парубоцькеє серденько». Порівняння: «вода-дзеркало», «Зо мною будеш жить, як брат живе з сестрою!».

Повтори: «Вода шумить!.. Вода гуля!.., «сумує...», «Гей, гей!».

«Рибалка» Йоганна-Вольфганга фон Гете у перекладі Дмитра Загула

Вода шумить, вода бурлить;
Рибалка, повен дум,
Закинув вудку і сидить,
Вдивившись сумно в шум.

Сидів, дивився довгий час...
Враз розійшлась вода,
І з хвилі вирнула нараз
Русалка молода.

І сумно мовила вона:
“Чом вабиш ти мій рід
Людською хитрістю зо дна
В жаркий пекельний світ?
Якби ти знав, як рибиці тій
Приємно у воді,
Ти й сам туди б зійшов як стій,-
Одужав би тоді.

Чи ж сонце й місяць з вишини
Не люблять моря, хвиль?
Чи не вертаються ж вони
Ще кращими звідціль?

Тебе ж не вабить ця блакить,
Ця люба голубінь,
Ні власні очі – йти спочити
У росяну глибінь?”

Вода шумить, вода бурлить,
Так пеститься до ніг,-
А серце тугою в'ялить,
Він чує любки сміх...

Вона співала і тягла...
Не знав він – як, чого –
Схилився в воду... З того дня
Не бачили його.

Подібний сюжет у світовій літературі:

На картині англійського художника Фредеріка Лейтона «Моряк гине в обіймах сирени» зображено звабливу красуню-сирену – напівжінку і напіврибу, яка своїм голосом зачарувала чоловіка та затулює його у свій світ.

Фредерік Лейтон «Моряк гине в обіймах сирени» (1856-58 рр.)

У Німеччині, поблизу Франкфурта-на-Майні, над річкою Райн височіє скеля. Раніше через сильну течію об цю скелю розбивалися човни, а на вершечку любила сидіти німфа із золотим волоссям Лорелей. Вона його розчісувала гребенем і співала, а її спів заманював мореплавців на скелі. Лорелей була подібною до сирен із грецької міфології.

Генріх Гейне.
Скульптура Лорелей у підніжжі скелі

Вірш про Лорелей Генріха Гейне в перекладі Леоніда Первомайського

Не знаю, що стало зо мною,
Сумує серце моє,-
Мені ні сну, ні спокою
Казка стара не дає.

Повітря свіже - смеркає,
Привільний Рейн затих;
Вечірній промінь грає
Ген на шпилях гірських.

Незнана красуня на кручі
Сидить у самоті,
Упали на шати блискучі
Коси її золоті.

Із золота гребінь має,
І косу розчісує ним,
І дикої пісні співає,
Не співаної ніким.

В човні рибалку в цю пору
Проймає нестерпний біль,
Він дивиться тільки вгору -
Не бачить ні скель, ні хвиль.

Зникають в потоці бурхливім
І човен, і хлопець з очей,
І все це своїм співом
Зробила Лорелей.

Додаткова інформація

- Бодик О. Інтерпретація образу міфічної русалки у творах українських та німецьких поетів-романтиків:

<https://vseosvita.ua/library/interpretacia-obrazu-mifcnoi-rusalki-u-tvo-rah-ukrainskih-ta-nimeckih-poetiv-romantikiv-128949.html>

- За філософією Григорія Сковороди, розгледіти свою вроду у воді означає пізнати себе, а пізнати себе означає “залюбитися смертно в самого себе”, про це Григорій Сковорода пише у трактаті “Наркіс. Розмова про те: Пізнай себе”:

<http://sites.utoronto.ca/elul/Skovoroda/Narkis.pdf>